

سازمان تحقیقات آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت آموزش و ترویج

آشنایی با کشت

نخود علوفه‌ای در دیمزارها

۱

سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل
۱۴۰۲

اهمیت

امروزه استفاده از بقولات علوفه‌ای یک‌ساله، در تناوب زراعی به عنوان پشتوانه‌ی هر سیستم زراعی پایدار به شمار می‌آید. برای تولید جبران بخشی از کمبود علوفه‌ی کشور در شرایط بحرانی، در مناطق سرد و معتدل سرد کشور مثل اردبیل، کشت بقولات علوفه‌ای یک‌ساله توصیه می‌شود. با ورود این گیاهان به چرخه‌ی تناوب ضمن افزایش تنوع زیستی و کاهش تقاضا برای مصرف کودهای شیمیایی، عملکرد گیاهانی که بعد از آنها کشت می‌گردند نیز افزایش می‌یابد. کشت علوفه دیم از جمله نخود علوفه‌ای در تناوب کشت گندم و جو به‌جای آیش، که فقط منجر به بی‌ثمر ماندن خاک مزرعه می‌شود، به کشاورزان توصیه می‌شود. نخود علوفه‌ای یکی از گیاهان توصیه شده در این زمینه است. علوفه‌ی حاصل از نخود، علاوه بر مصرف کود سبز، به‌صورت مختلف نظیر چرای مستقیم، علوفه‌ی تر و علوفه‌ی خشک مورد استفاده قرار می‌گیرد و همچنین برای حفاظت و جلوگیری از فرسایش خاک کاشته می‌شود. در بیشتر مناطق دنیا، احیاء این گیاهان مورد توجه همگانی قرار گرفته است.

مشخصات گیاه‌شناسی نخود علوفه‌ای

نخود علوفه‌ای با نام علمی (*pisum arvense*) از خانواده (legume)، گیاهی خودگشن، یک‌ساله، دارای ساقه‌های باریک و بالا رونده است. برگ‌ها مرکب، دارای یک تا پنج برگچه بوده

و در انتها به پیچک‌های شاخک‌دار منتهی می‌شوند. گل‌ها به‌صورت انفرادی یا دوتایی و رنگ آن در گونه‌های مختلف از سفید، صورتی، بنفش و گاهی ارغوانی متفاوت می‌باشند. گلبرگ‌ها پرچم‌ها و مادگی را در میان می‌گیرند. طول دوره‌ی گل‌دهی این گیاه ۳۵ - ۳۰ روز می‌باشد.

شکل ۱- مزرعه نخود علوفه‌ای

شکل ۲- بوته برگ گل و غلاف نخود علوفه‌ای

زمان کاشت

نخود علوفه ای را می‌توان در همه فصول کشت کرد. کشت بهاره و انتظاری این گیاه در شرایط آبی و کم آبیاری مناطق سرد کشور، با اهداف تولید علوفه و کود سبز انجام می‌گیرد. با توجه به کمبود منابع آب زیرزمینی و افزایش روزافزون جمعیت دامداران، باید توجه ویژه‌ای به تامین علوفه برای دامها انجام گیرد. برای استفاده بهتر از نزولات جوی، ضروری است در شرایط دیم مناطق سرد، کشت انتظاری این گیاه به‌دلیل عملکرد علوفه به کشت بهاره‌ی آن ترجیح داده می‌شود.

شکل ۳- مراحل کاشت، داشت و برداشت نخود علوفه‌ای

کاشت

عمق کاشت با توجه به اندازه بذر و بافت خاک از ۳-۵ سانتی‌متر متفاوت می‌باشد. میزان بذر با توجه به شرایط و بستر خاک تهیه شده، از ۱۵۰ تا ۱۲۵ کیلوگرم در هکتار متفاوت است. بذور نخود علوفه‌ای با ۱۰۰-۵۰ کیلوگرم فسفات آمونیم و ۱۰۰-۵۰ کیلوگرم سولفات پتاسیم به‌طور کامل مخلوط شده، سپس به‌وسیله روش

عنوان: آشنایی با کشت نخود علوفه‌ای در دیمزارها

نویسنده: رقیه مجد

ویراستار علمی: داور مداح پناهی و مقصود ضیاء چهره

ویراستار ترویجی: شورای نویسندگان مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی استان اردبیل

مدیر داخلی: فرهاد زندی

تهیه شده در: مدیریت هماهنگی ترویج استان اردبیل، اداره رسانه‌های آموزشی

صفحه آرا: رباب میرزا پور

شمارگان: محدود

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۲

مسئولیت درستی مطالب با نویسنده است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع رسانی کشاورزی ۶۴۴۸۱ به تاریخ ۱۴۰۲/۰۸/۳۰ است.

نشانی: اردبیل - شهرک اداری بعثت، سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل، مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی.

تلفن: ۰۴۵ - ۳۳۷۴۳۵۰۰۰ | تلفکس: ۰۴۵ - ۳۳۷۴۳۵۰۰۰ | کد پستی: ۵۶۱۵۸۱۳۴۴۸

دست پاش، استفاده از بذر افشان سانتریفیوژ و یا عمیق کار گندم دیم، کشت نمود. . نخود علوفه‌ای را می‌توان بدون انجام شخم و عملیات خاک‌ورزی با استفاده از عمیق کار گندم دیم در داخل بقایای کلش گندم و جو کشت نمود.

داشت

طول دوره‌ی گل‌دهی نخود علوفه‌ای ۳۵-۳۰ روز می‌باشد. طول دوره‌ی رویشی این گیاه با هدف تولید علوفه (برداشت در مرحله پنجاه درصد گل‌دهی) ۶۵-۵۵ روز با توجه به شرایط آب و هوایی متفاوت می‌باشد.

برداشت

مناسب‌ترین زمان برداشت نخود علوفه‌ای، مرحله رشد ۵۰ درصد گل‌دهی می‌باشد. این مرحله رشد، مصادف با زمانی است که غاف‌های پایینی تشکیل و نیمه پر شده و گیاه گل‌دار است. برداشت با داس، داس بلند و یا توسط دروگر غلات انجام می‌گیرد.

شکل ۴- برداشت در پنجاه درصد گلدهی نخود علوفه‌ای